

Patientkontrakt – en överenskommelse som stärker barn och föräldrars egenmakt

Patientkontrakt är en väg att nå en personcentrerad vård som ökar och förbättrar delaktighet, samverkan, tillgänglighet och samordning. Gabriella Roström är avdelningschef för mottagning och dagvård på

Region Kronobergs Barn- och ungdomsklinik. För fem år sedan, efter att ha gått en utbildning i personcentrerad vård, började hon arbetet med att införa patientkontrakt på kliniken.

Patientkontrakt är inte ett juridiskt dokument som namnet föreslår utan en överenskommelse mellan barnet, närstående och sjukvården där det tydligt ska beskrivas vad som är nästa steg, vad sjukvården ska göra och vad barnet och familjen själva ska göra.

”Det handlar om; Vad bestämde vi? Vad kan jag som patient göra själv för att må bra? Vad ska jag vara uppmärksam på? Och om jag inte mår bra, var ringer jag då? Familjerna ska inte behöva ringa runt till olika enheter och jaga svar”, förklarar Gabriella.

En del av omställningen till nära vård handlar om att omfördela sjukvårdens resurser så att de hamnar där de bäst behövs, men drivet att starta med patientkontrakt kom främst från att det är en vinst för barnet och familjen.

”Klart att jag som chef kan se att vi inte har samma möjligheter, vi har inte de resurserna längre men jag tror att arbetet med patientkontrakt både förbättrar och höjer kvaliteten på vården och då blir det mer en bonus att det även är bra för ekonomin”.

Patientkontraktet baseras alltså på en dialog med barnet och dess närstående. När patientkontraktet infördes på barnmottagningen i Växjö, infördes även en samtalsmall som utgår från frågan ”Vad är viktigt för dig?” Barnet och dess närstående får berätta om vad de upplever som viktigast med besöket. Utöver det lyfts vad som fungerar bra, vad som är svårt, tankar och förväntningar inför framtiden såväl som vilka resurser som

finns och vad som behöver tillföras från sjukvårdens sida. Samtalsmallen skickas med kallelsen hem så att familjen hinner förbereda sig innan de kommer. Det är ett lite nytt sätt att arbeta på, men en välkommen förändring. Med en gedigen erfarenhet kan Gabriella minnas tillbaka på hur det var när hon började arbeta som barnsjuksköterska för 21 år sedan.

Gabriella Roström

”Då var man en ”bra” sjuksköterska om man gjorde allt för patienten, man såg till att de hade rätt mediciner och intyg med sig om de skulle på semester och till och med nästan bokade flygbiljett åt dem. Det blev kanske ibland att man la sin kunskap på fel ställe och då klarade man också bara av att ha ett begränsat antal patienter”.

Hon kan se att det har hänt mycket inom sjukvården sedan dess. Från att ha skapat osjälvständiga familjer där värden dikterat villkoren, är numera värden mer medveten om att barnet och dess närstående själva behöver ha kontroll över sin situation och behandling, att det faktiskt kan bidra till att familjen känner sig friskare.

”De flesta av de här familjerna klarar ju av sin vardag utanför sjukhusets väggar så det finns ingen anledning att tro att de inte ska vara kompetenta nog att klara av att ta en del ansvar när det gäller den egna sjukdomssituationen. Det här är ett skifte som måste ske och inte bara för att vi inte har resurser, absolut inte, utan för att det gamla sättet är lite förlegat”, menar Gabriella.

Men det krävs en del eftertanke för att inte falla tillbaka i gamla vanor. Förutom att vara chef får Gabriella även täcka upp när det saknas personal, häromdagen arbetade hon på klinikkens vårdavdelning som barnsjuksköterska. Hon berättar om ett samtal hon fick från en familj där barnet hade en planerad resa till sjukhuset i Lund, men inte visste hur de skulle boka resan dit.

”Genast går mitt hjälphjärta igång och vill ta över och boka resan åt dem, men så insåg jag att de troligtvis skulle behöva göra fler resor till Lund än just denna. Jag bad då istället vår samordningssköterska att ringa familjen nästa dag och lära dem att boka sina resor själva. Då slipper de att ringa runt och leta efter en person som kan hjälpa dem varje gång. Man får lära sig att backa lite och tänka efter, hur hjälper jag just denna familj bäst”, reflekterar Gabriella.

Patientkontraktet fokuserar på vad barnet och familjen själva upplever att de behöver för att må väl. Det är en individuell bedömning som ger utrymme för alla parter att ha något att säga till om i de beslut som tas. En del behöver mer hjälp och andra mindre, ingen ska behöva känna sig utlämnad och ensam. En nydebuterad diabetiker behöver t. ex. mycket stöd och hjälp i början, men allt eftersom behöver sjukvården successivt våga lämna över ansvaret till barnet och dess närstående i den takt de är mogna att ta emot det. Istället för att ta över gäller det att lyfta dem i sina egna förmågor och stärka egenmakten. Idag ska inga patienter gå från mottagningen utan ett patientkontrakt i handen, men det har tagit tid att nå dit och än är inte arbetet färdigt.

”Det krävs att någon håller i det och påminner om att det ska användas, men sakta styr vi kosan åt rätt håll, jag ser att det blir bättre och bättre”, avslutar Gabriella.

Emma Westin

ansv.utg@barnbladet.se